

เมื่อระดับการดื่มของประเทศลดลง ผู้คนอายุยืนยาวขึ้น

: กรณีศึกษาจากรัสเซีย

เรียบเรียงโดย รัชพล สนิทยา และ ดร.ภญ.อรทัย วลีวงศ์
สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP)

องค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรปได้ออกรายงานล่าสุด¹¹ เกี่ยวกับผลของมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นของชาวรัสเซีย โดยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการเสียชีวิตในรัสเซียในรอบ 27 ปีที่ผ่านมา (ช่วงปี ค.ศ. 1990–2017) พบว่า นโยบายแอลกอฮอล์ต่าง ๆ ของประเทศมีผลทำให้ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการตายลดลง ซึ่งทำให้ประชากรรัสเซียมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy at birth) เพิ่มขึ้น หรืออีกนัยคือประชาชนมีจำนวนปีเฉลี่ยที่จะอาศัยอยู่บนโลกได้ยืนยาวขึ้น

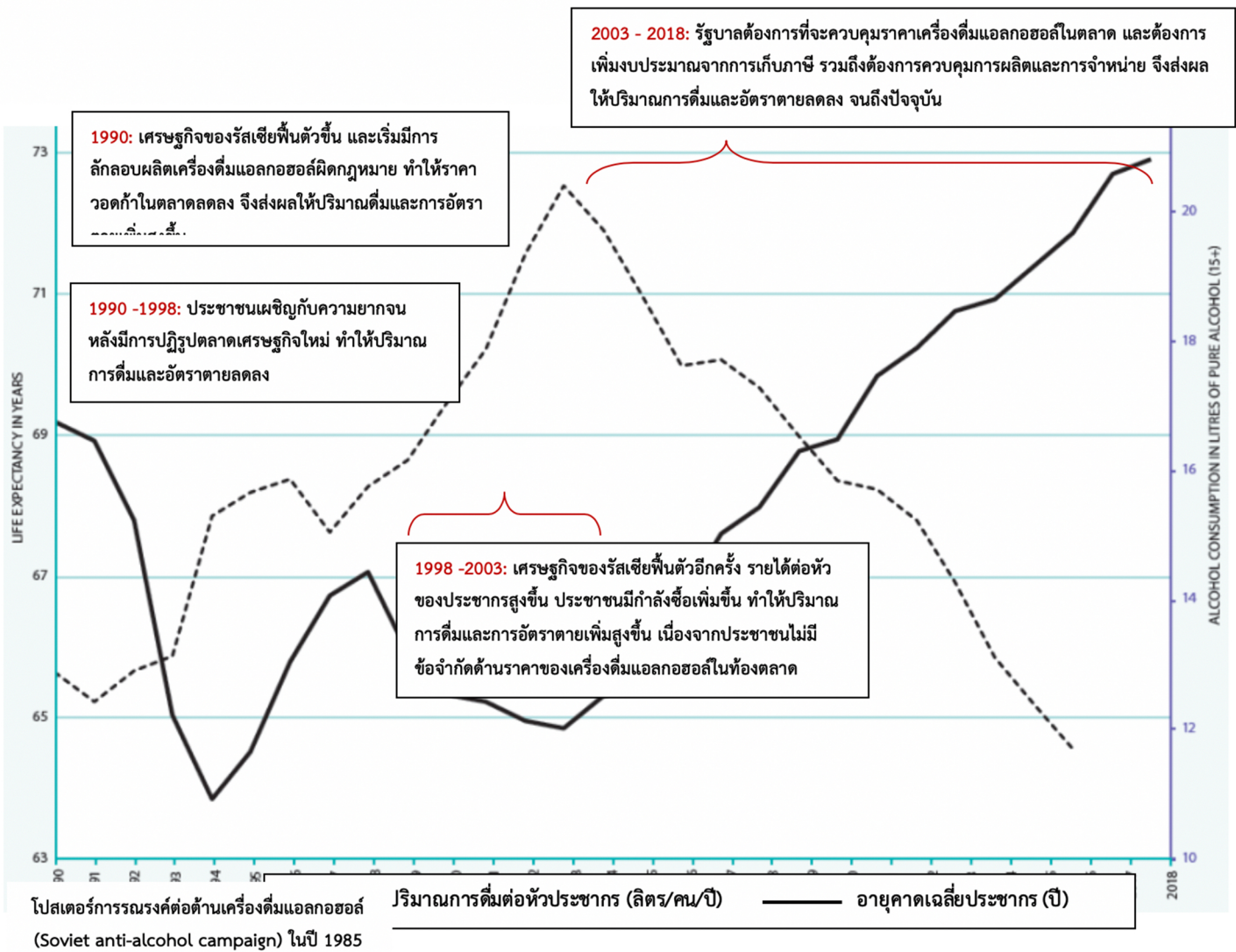
โปสเตอร์การรณรงค์ต่อต้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Soviet anti-alcohol campaign) ในปี 1985

ในทศวรรษที่ผ่านมา ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรรัสเซียลดลงกว่าร้อยละ 43 โดยปริมาณการบริโภคเฉลี่ยต่อหัวประชากรลดลงจาก 21.2 ลิตร ในปี ค.ศ. 2003 เหลือ 14.6 ลิตร ในปี ค.ศ. 2016 ซึ่งปริมาณการดื่มที่ลดลงนี้สัมพันธ์กับการลดลงของอัตราการตายจากโรคและการบาดเจ็บที่มีสาเหตุจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (คิดเป็นร้อยละ 39 ในเพศชาย และร้อยละ 36 ในเพศหญิง) โดยเฉพาะการลดอัตราการตายจากโรคหัวใจและหลอดเลือด (คิดเป็นร้อยละ 32 ในเพศชาย และร้อยละ 44 ในเพศหญิง) จากสาเหตุภายนอก เช่น อุบัติเหตุทางถนน การบาดเจ็บ และภาวะเป็นพิษ (คิดเป็นร้อยละ 27 ในเพศชาย และร้อยละ 30 ในเพศหญิง) และจากโรคมะเร็ง (คิดเป็นร้อยละ 25 ในเพศชายและร้อยละ 15 ในเพศหญิง) การลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคและสาเหตุเหล่านี้ ทำให้อายุคาดเฉลี่ยของประชากรรัสเซียเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะเพิ่มอายุคาดเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 59 ปี ในปี ค.ศ. 2003 เป็น 68 ปี ในปี ค.ศ. 2018 และเพศหญิงเพิ่มขึ้นจาก 72 ปี เป็น 78 ปี ในช่วงเวลาเดียวกัน

การลดลงอย่างมากของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้ เป็นผลมาจากการที่รัฐบาลรัสเซียมีการออกและบังคับใช้นโยบายแอลกอฮอล์หลากหลาย เช่น นโยบายการกำหนดราคาขั้นต่ำของวอดก้า (2003), การควบคุมการตลาด (2004), นโยบายการเพิ่มอัตราภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 50% และข้อกำหนดการขายปลีกของเบียร์ (2005), มาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกกระป๋องและการมีระบบกำกับและติดตามการผลิตและขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ EGAIS (2006), การห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนสื่ออินเทอร์เน็ต (2007), การกำหนดราคาขั้นต่ำของเหล้ากลั่นและปรับเพิ่มราคาขั้นต่ำทุกปี (2010), การห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลากลางวัน (2011), การห้ามจำหน่ายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในที่สาธารณะ (2012) และการขยายระบบ EGAIS ครอบคลุมทั้งการขายปลีกและการขายส่ง (2016) เป็นต้น

นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ **ความสามารถในการซื้อของประชาชนและราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในท้องตลาด** นั้นส่งผลต่อการลดลงหรือเพิ่มขึ้นของปริมาณการดื่มของประเทศตลอดจนอัตราการตายเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากกราฟด้านล่าง ซึ่งสรุปสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมต่อพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน และอายุคาดเฉลี่ยของประชาชนระหว่างปี 1985 ถึง 2003 จนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ **รูปแบบการดื่มที่เปลี่ยนไปจากการดื่มขวดก้ำเป็นการดื่มเบียร์** โดยเฉพาะในกลุ่มนักดื่มที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี เนื่องจากการดื่มเบียร์มีความเสี่ยงต่อภาวะเป็นพิษน้อยกว่าการดื่มขวดก้ำจึงทำให้อัตราตายของรัฐเซียลดลง อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 2008 ได้เริ่มมีรณรงค์ต่อต้านการบริโภคเบียร์ (Anti-beer campaign) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์และสาธารณสุข จึงทำให้ปริมาณการบริโภคเบียร์ลดลง นอกจากนี้ยังได้มีมาตรการตรวจสอบการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการใช้วัตถุดิบที่ลงทะเลเบียดไว้ เพื่อควบคุมการผลิตและการจำหน่าย รวมถึงการตรวจสอบการลักลอบผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมาย

รายงานฉบับนี้ได้สร้างความชัดเจนเรื่องผลกระทบจากการดื่ม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดอัตราการตายจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะการตายจากกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและการบาดเจ็บ และยังส่งผลทางอ้อมต่อการเพิ่มขึ้นของอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรรัสเซีย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงนโยบายแอลกอฮอล์ที่หลากหลายมีประสิทธิผลในการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนรัสเซีย และลดปัญหาผลกระทบของประเทศชาติได้

เอกสารอ้างอิง Alcohol policy impact case study. The effects of alcohol control measures on mortality and life expectancy in the Russian Federation; Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2019.